

ҚАРАҚАЛПАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ НЫЗАМЫ

26.06.1991-ж. №130/ХІІ

ЖӘМИЙЕТЛИК БИРЛЕСПЕЛЕР ҰАҚҚЫНДА

Усы Нызамға төмендегилерге муўапық өзгерислер киргизилген

15.08.1995-ж. 87/І-санлы ҚР Нызамы

25.06.1997-ж. 271/ІІ-санлы ҚР Нызамы

09.10.2004-ж. 293/ІІ-санлы ҚР Нызамы

29.08.2005-ж. 49/ІІІ-санлы ҚР Нызамы

22.05.2010-ж. 31/ІІ-санлы ҚР Нызамы

І-БАП

УЛЫҰМА РЕЖЕЛЕР

1-статья. Жәмиётлик бирлеспе ұаққында түсиник

Сиясат, экономика, социаллық раўажланыў, илим, мәденият, экология саласында турмыстың басқа да тараўларында өз ҳуқықларын, еркинликлерин ҳәм нызамлы мәплерин бирликте әмелге асырыў ушын бирлескен пуқаралардың еркин ерк билдириўиниң нәтийжесинде пайда болған ықтыярлы дүзилме жәмиётлик бирлеспе болып табылады.

Сиясий партиялар, массалық ҳәрекетлер, кәсиплик аўқамлар, ҳаял-қызлар, жаслар ҳәм балалар шөлкемлери, илимий, техникалық, мәдений-ағартыў, физкультура-спорт ҳәм басқа да ықтыярлы жәмиётлер, дәретиўшилик аўқамлары, жерлеслер шөлкемлери, ассоциациялар ҳәм пуқаралардың басқа да бирлеспелери жәмиётлик бирлеспелер деп танылады.

Бул Нызамның ҳәрекетини коммерциялық мақсетлерди гөзлеген ямаса басқа кәрханалардың ҳәм шөлкемлердиң пайда (дәрамат) алыўына жәрдем көрсетиўши кооперативлик ҳәм басқа да шөлкемлерге, диний шөлкемлерге, пуқаралардың өзин-өзи басқарыў уйымларына, сондай-ақ, оларды дүзиў тәртиби ҳәм жумысы басқа нызам ҳужжетлери менен белгиленетуғын басқа уйымларға таралмайды.

2-статья. Жәмиётлик бирлеспелер ұаққында нызамлар

Жәмиётлик бирлеспелер ұаққында Қарақалпақстан Республикасының нызамлары жәмиётлик бирлеспелердиң ҳуқықый жағдайының тийкарларын белгилейтуғын усы Нызамнан ҳәм республиканың басқа да нызам актлеринен ибарат.

3-статья. Жәмийетлик бирлеспелерди дүзиў мақсети

Жәмийетлик бирлеспелер пуқаралық, сиясий, экономикалық, социаллық, мәдений хуқықларды хәм еркинликлерди әмелге асырыў, пуқаралардың белсендилигин хәм искерлигин раўажландырыў, мәмлекетлик хәм жәмийетлик ислерди басқарыўға оларды қатнастырыў, кәсиплик хәм қызығыўшылық мәплерин қанаатландырыў, илимий, техникалық хәм көркем дәрәтпени раўажландырыў, халықтың денсаўлығын қорғаў, қайырхомлық жумысына қатнасыў, мәдений-ағартыў, физкультура-саламатлық хәм спорт жумысын жүргизиў, тәбиятты, тарийх хәм мәдениет естеликлерин қорғаў, патриотлық хәм адамгершиликти руўхта тәрбиялаў, республика хәм халық аралық байланысларды кеңейтиў, халықлар арасында дослықты хәм парахатшылықты бекемлеў, нызам менен қадаған етилмеген басқа да жумысты әмелге асырыў мақсетинде дүзиледи.

Жәмийеттиң әдеп-иқрамлық тийкарларын, улыўма адамгершиликти, инсаныйлық қәдириятларды ыдыратыўға бағдарланған, сондай-ақ Өзбекстан Республикасының, Қарақалпақстан Республикасының Конституциялық дүзимин нызамсыз жол менен өзгертиў ямаса аймағының пүтинлигин бузыў, урысты, зорлықты хәм жаўызлықты пропагандалаў, жәмийеттиң ыдыраўына алып келетуғын социаллық, соның ишинде класслық, сондай-ақ расалық, миллий хәм диний өшпенликти тутандырыў, нызамлар менен қадаған етилген басқа да жынаятлы ислерди ислеў мақсетине ийе жәмийетлик бирлеспелерди дүзиўге жол қойылмайды.

Әскерийлестирилген жәмийетлик бирлеспелерди хәм қураллы дүзилмелерди, сондай-ақ диний характердеги партияларды, олардың филиалларын хәм басқа да структуралық бөлимшелерин дүзиў қадаған етиледі.

Нызамлы хәм демократиялық жол менен дүзилген хәкимият хәм басқарыў уйымларында хәм хәкимият ўәкилликлерине ийе адамларға жәмийетлик бирлеспелердиң хәм олардың уйымларының антидемократиялық қысым жасаўы қадаған етиледі.

Усындай хәрқандай хәрәкетлер халықтың денсаўлығына хәм қәдир-қымбатына, пуқаралардың нызам менен қорғалатуғын хуқықларына хәм мәплерине қол суғатуғын жәмийетлик бирлеспелерди дүзиўге бағдарланған хәрәкет сыяқлы нызам менен қуўдаланады.

4-статья. Жәмийетлик бирлеспелерди дүзиў хәм жумыс принципери

Жәмийетлик бирлеспелер ағзаларының (қатнасыўшыларының) ықтыярлылығы, тең хуқықлылығы, өзин-өзи басқарыў, нызамлылық хәм жәриялылық тийкарында дүзиледи хәм хәрәкет етеди.

Барлық жәмийетлик бирлеспелер өз уставларында, басқа да хўжетлерде нәзерде тутылған ўазыйпаларды орынлаўда, Өзбекстан хәм Қарақалпақстан Республикалары Конституциялары, Өзбекстан хәм Қарақалпақстан Республикалары нызамлары шегинде хәрәкет етеди.

Жәмийетлик бирлеспениң жумысына пуқараның қатнасыўы ямаса қатнаспаўы оның хуқықлары менен еркинликлерин шеклеў ямаса оған артықмашлықлар бериў ушын тийкар, соның ишинде мәмлекетлик шөлкемде лаўазымды ийелеў шәрти ямаса нызамда нәзерде тутылған миннетлерди орынламаў ушын тийкар бола алмайды.

Мийнет ҳаққында нызам, сондай-ақ мийнеткешлерди социаллық тәмийинлеў хәм социаллық қамсызландырыў ҳаққындағы нызамлардың талаплары жәмийетлик бирлеспелер аппаратының хызметкерлерине тиккелей тийисли.

5-статья. Мәмлекет хәм жәмийетлик бирлеспелер

Мәмлекет жаслар хәм балалар шөлкемлерине материаллық хәм финанс жағынан жәрдем көрсетеди, олар жөнинде жеңилликли салық сиясатын жүргизиўди тәмийинлейди, балар шөлкемлерине мектептердиң, мектептен тыс мәкемелердиң ханаларын, клубларды, мәденият сарайларын хәм үйлерин, спорт хәм басқа да имаратларды тегин ямаса жеңилликли шәртлер тийкарында пайдаланыў хуқықын береди.

Жәмийетлик бирлеспелердиң жумысына мәмлекетлик уйымлардың хәм лаўазымлы адамлардың араласыўы мәмлекетлик уйымлардың хәм лаўазымлы адамлардың жумысына жәмийетлик бирлеспелердиң араласыўы сыяқлы нызамда нәзерде тутылған жағдайлардан басқа жағдайда жол қойылмайды.

Халық депутатларын сайлаўлар, халықлық даўыс бериў ҳаққында нызамларға муўапық сайлаў мапазларын қаржы менен тәмийинлеў жағдайларынан басқа сиясий мақсетти гөзлеўши жағдайда сиясий партиялардың хәм массалық жәмийетлик хәрекетлердиң жумысын мәмлекеттиң қаржы менен тәмийинлеўи қадаған етиледи.

Жәмийетлик бирлеспелердиң илажлары тийкарынан, олардың ағзаларының (қатнасыўшыларының) жумыс ўақтынан басқа ўақытта хәм усы бирлеспелердиң қаржылары есабынан әмелге асырылады.

Хәрекеттеги нызам хўжетлерине муўапық сайлаў мапазларын қаржы менен тәмийинлеў жағдайларынан басқа сиясий мақсетти гөзлеўши сиясий партиялардың хәм жәмийетлик хўретлердиң жумысын мәмлекет тәрәпинен қаржы менен тәмийинлеўи қадаған етиледи.

6-статья. Республикалық хәм басқа да жәмийетлик бирлеспелер

Уставлық ўазыйпаларына муўапық республиканың пүткил аймағында жумыс алып баратуғын хәм Қарақалпақстан Республикасының аймағында өз шөлкемлерине ийе бирлеспелер улыўма аўқамлық хәм республика аралық жәмийетлик бирлеспелердиң республикалық буўынларына киреди. Республиканың тысқарысында дүзилген, жумысы усы Нызамның қ-статьясына

қайшы келетуғын жәмийетлик бирлеспелердин филиалларының хәм басқа да структуралық бөлімшелериниң жұмысына жол қойылмайды.

Уставлық ұазыйпаларына муўапық республиканың пүткил аймағында жұмыс алып баратуғын бирлеспелер республикалық жәмийетлик бирлеспелердин қатарына жатады. Бунда сиясий партияның Қарақалпақстан Республикалық шөлкеми Нөкис қаласын қоса алғанда ең кеминде он еки аймақлық субъектлерде (қала хәм районларда) жасайтуғын беш жүз адамнан аз болмаған, ал, кәсиплик аўқам- үш жүз адамнан аз болмаған өз ағзаларына ийе болыўы тийис.

Районлық, қалалық, поселкалық хәм аўыллық бирлеспелер жергиликли жәмийетлик бирлеспелерге жатады.

Уставлық ұазыйпаларына муўапық районның ямаса қаланың пүткил аймағында жұмыс алып баратуғын бирлеспелер районлық хәм қалалық жәмийетлик бирлеспелерге жатады.

Уставлық ұазыйпаларына муўапық поселканың, аўылдың аймағында жұмыс алып баратуғын бирлеспелер поселкалық, аўыллық бирлеспелерге жатады.

Зөрүрли жағдайларда район аралық жәмийетлик бирлеспелер дүзилиўи мүмкин.

7-статья. Жәмийетлик бирлеспелер аўқамлары

Жәмийетлик бирлеспелер ықтыярлы басламалар тийкарында жәмийетлик бирлеспелер аўқамларына бирлесіўге ҳақылы.

Жәмийетлик бирлеспелер аўқамлары жәмийетлик бирлеспелер ушын усы нызам менен белгиленген тәртипте дүзиледи, ҳәрекет етеди хәм өз жұмысын тоқтатады.

II-БАП

ЖӘМИЙЕТЛИК БИРЛЕСПЕЛЕРДИ ДҮЗИҰ ҚӘМ ОЛАРДЫҢ ЖҰМЫСЫН ТОҚТАТЫҰ

8-статья. Жәмийетлик бирлеспелерди дүзиў

Жәмийетлик бирлеспелер ең кеминде он пуқараның басламасы бойынша дүзиледи. Жәмийетлик бирлеспени дүзиў басламасын көтериўшилер шөлкемлестириў съездин (конференциясын) ямаса улыўма жыйналысты шақырады, онда Устав (реже, басқа да тийкарлы акт) қабыл етиледи, басшы уйымлар дүзиледи.

9-статья. Жәмийетлик бирлеспелерге ағзалық

Қарақалпақстан Республикасының пуқарасы жәмийетлик бирлеспелердин ағзасы болыў ҳуқықына ийе - бул жағдай Қарақалпақстан Республикасының Конституциясына да (32 ст) муўапық болады.

Қарақалпақстан Республикасының он сегизге шыққан пуқаралары республиканың сиясий партияларының ағзалары болыўы мүмкин. Бир сиясий

партияның ағзасы усының менен бир ұақытта басқа сиясий партияның ағзасы бола алмайды.

Сиясий партиялардан ҳәм кәсіплик аўқамлардан басқа жәмийетлик бирлеспелердин жұмысына олардың уставларында нәзерде тутылған жағдайларда жәмәтлик ағзалар: кәрханалардың, мәкемелердин, шөлкемлердин, пуқаралар бирлеспесиниң мийнет жәмәтлери қатнасыўы мүмкин.

10-статья. Жәмийетлик бирлеспениң уставы

Жәмийетлик бирлеспениң уставы төмендегилерди нәзерде тутыўы тийис:

- а) жәмийетлик бирлеспениң атамасы, мақсетлери ҳәм ўазыйпалары;
 - б) жәмийетлик бирлеспениң структурасы, өз жұмысын алып баратуғын аймақ;
 - в) жәмийетлик бирлеспениң ағзалығына қабыллаў, белгили ағзалыққа ийе жағдайларда оннан шығыў шәртлери ҳәм тәртиби;
 - г) жәмийетлик бирлеспе ағзаларының (қатнасыўшыларының) хуқықлары менен миннетлери.
 - д) жәмийетлик бирлеспелердин ҳәм олардың шөлкемлериниң қаржыларын ҳәм басқада мүлкин дүзиў дереклери.
 - е) жәмийетлик бирлеспениң ҳәм оның шөлкеминиң қаржыларын ҳәм басқа да мүлкин дүзиў дереклери;
 - ж) жәмийетлик бирлеспениң басшы уйымының мәкан жайы;
 - з) жәмийетлик бирлеспениң уставына өзгерислер ҳәм қосымшалар киргизиў тәртиби;
 - и) жәмийетлик бирлеспениң жұмысын тоқтатыў тәртиби.
- Уставта жәмийетлик бирлеспениң жұмысына тийисли басқа да режелер нәзерде тутылыўы мүмкин.
- Жәмийетлик бирлеспениң үстинен әмелдеги нызамларға қайшы келмеўи тийис.

11-статья. Жәмийетлик бирлеспелердин уставларын дизимге алыў

Улыўма аўқамлық ҳәм республикалық (Өзбекстан ССР) жәмийетлик бирлеспелердин, халық аралық, республика аралық жәмийетлик бирлеспелердин Қарақалпақстан Республикасында ислейтуғын республикалық буўынларының, сондай-ақ республикалық ҳәм жергиликли жәмийетлик бирлеспелердин уставлары Қарақалпақстан Республикасы Әдиллик министрлигинде дизимге алынады.

Жәмийетлик бирлеспениң уставын дизимге алыў ушын уставтың қабыл етилген күнинен баслап бир айлық мүддет ишинде тийисли жәмийетлик бирлеспениң басшы уйымларының қолы қойылған арза берилип, ҳәр бириниң фамилиясы, исми, әкесиниң исми, туўылған жылы, мәкан жайы көрсетиледи. Арзаға устав, оны қабыл еткен шөлкемлестириў съездиниң (конференциясының)

ямаса жәмийетлик жыйналыстың протоколы, усы Нызамның 6 хэм 8-статьяларының талапларының орынланыўын тастыйықлайтуғын басқа да материаллар қоса тигиледи.

Уставты дизимге алыў ҳаққында арза алынған күнинен баслап еки айлық мүддет ишинде қаралады.

Жәмийетлик бирлеспелердиң уставларының өзгерислери мекен қосымшалары уставларды дизимге алған тәртипте хэм мүддетлерде дизимге алыныўы тийис.

Жәмийетлик бирлеспелердиң уставларын дизимге алатуғын уйым бул бирлеспелердиң реестрин жүргизеди.

Жәмийетлик бирлеспелер ямаса оның шөлкемлери (уйымы) усы Нызамда нэзерде тутылған тәртипте уставларын дизимге алғаннан кейин ғана өз жумысын әмелге асырады хэм пуқаралық нызамларға муўапық юридикалық тәреплер деп танылыўы мүмкин.

Қарақалпақстан Республикасының Әдиллик министрлигинде өз уставларын дизимнен өткермеген улыўма аўқамлық, халық аралық, республика аралық (регион аралық) жәмийетлик бирлеспелердиң, соның ишинде массалық хәрекетлердиң филиалларының хэм олардың хэм олардың басқа да структуралық бөлимшелериниң, сондай-ақ республикалық хэм жергиликли жәмийетлик бирлеспелердиң жумысына жол қойылмайды.

Жәмийетлик бирлеспениң уставын, оған киргизилген кейинги өзгерислер хэм қосымшаларды дизимнен өткериў ушын Қарақалпақстан Республикасы Министрлер Кеңеси тәрепинен белгиленетуғын муғдарда мәмлекетлик бажы өндириледи. *(ҚР ЖК 22.05.2010-ж. 31/II-санлы-санлы Қарарына тийкар өзгерислер киритилген)*

12-статья. Жәмийетлик бирлеспениң уставын дизимге алыўдан бас тартыў

Егер жәмийетлик бирлеспениң уставы усы Нызамның 3,4 ямаса 10-статьяларының режелерине қарама-қарсы келсе, ямаса жәмийетлик бирлеспениң уставы тап усындай атама менен бурын дизимге алынған болса, жәмийетлик бирлеспениң уставын дизимге алыўдан бас тартыўы мүмкин.

Уставты дизимге алыўдан бас тартылған жағдайда арза бериўшилерге бас тартыўдың әмелдеги нызамлар менен тийкарланылған себеплерин көрсетип, бул ҳаққында жазба түрде мәлимленеди.

Жәмийетлик бирлеспениң уставын дизимге алыўдан бас тартыў хәрекетине байланыслы судқа шағым етилиўи мүмкин хэм бул хәрекет Өзбекстан Республикасының пуқаралық процессуалық нызамларында нэзерде тутылған тәртипте қаралады.

Улыўма аўқамлық, жәмийетлик бирлеспесиниң, республика аралық, республика аралық республикалық буўынының хэм район аралық жәмийетлик бирлеспениң уставын дизимге алыўдан бас тартыў хәрекетине байланыслы судқа,

ал жергиликли жәмийетлик бирлеспелердин уставын дизимге алыўдан бас тартыў ҳәрекетине байланысли тийисли районлық ҳәм қалалық судына шағым етилиўи мүмкин.

13-статья. Жәмийетлик бирлеспелердин символлары

Жәмийетлик бирлеспелер символлар ретинде эмблемаларға, байрақларға ҳәм вымпеллерге ийе болыўи мүмкин.

Жәмийетлик бирлеспелердин эмблемалары уставларына муўапық олардың баслы уйымлары тәрәпинен тастыйықланады. Жәмийетлик бирлеспелердин эмблемалары ҳәм вымпеллери усы Нызамның 3-статьясының екинши бөлиминде көрсетилген мақсетлерди пропагандалаўға хызмет етиўи мүмкин емес.

Байрақлар ҳәм вымпеллер белгиленген тәртипте мәмлекетлик дизимнен өткерилиўи тийис.

14-статья. Жәмийетлик бирлеспелердин жумысын тоқтатыў

Жәмийетлик бирлеспелердин жумысы қайта шөлкемлестириў (бирлестириў, қосып жиберий, бириктириў, ажыратыў) ямаса сапластырыў жолы менен тоқтатылыўи мүмкин.

Жәмийетлик бирлеспелер съездлериниң (конференцияларының) ямаса жәмийетлик жыйналысларының шешимлери бойынша қайта шөлкемлестириледи. Қайта шөлкемлестирилгеннен кейин жаңадан дүзилген жәмийетлик бирлеспелердин уставлары усы Нызамның 11-статьясында белгиленген тәртипте дизимге алынады.

Жәмийетлик бирлеспе съездиниң (конференциясының) ямаса улыўма жыйналысының шешими бойынша, ямаса усы Нызамның ғғ-статьясында нәзерде тутылған тийкарлар бойынша ҳәм тәртипте сапластырылады.

Съездиниң (конференциясының) ямаса улыўма жыйналысының шешими бойынша сапластырылған жәмийетлик бирлеспениң мүлки оның уставында нәзерде тутылған мақсетлерге жумсалады.

Сиясий партияның Қарақалпақстан Республикалық шөлкеминиң жумысын тоқтатып таслаў ямаса тоқтатып турыў «Сиясий партиялар ҳаққында» Өзбекстан Республикасы Нызамына муўапық әмелге асырылады.

III-БАП

МӘМЛЕКЕТЛИК БИРЛЕСПЕЛЕРДИҢ ХУҚЫҚЛАРЫ ҲӘМ ЖУМЫС ЖАҒДАЙЛАРЫ

15-статья. Жәмийетлик бирлеспелердин хуқықлары

Жәмийетлик бирлеспелер нызам алдында тең.

Жәмийетлик бирлеспелердин хуқықлары олардың уставларында бекитиледи.

Уставларында, программалық хужжетлеринде, басқа да актлеринде белгиленген мақсетлерди хәм ұазыйпаларды әмелге асырыў ушын жәмийетлик бирлеспелер өз мақсетлери хәм жумысы хаққында мағлыўматларды еркин таратады, ал нызамларда нәзерде тутылған жағдайда хәм тәртипте:

мәмлекетлик ҳәкимият хәм басқарыў уйымларын дүзиўге қатнасады;

нызам шығарыў басламасын көтерип шығады;

мәмлекетлик ҳәкимият хәм басқарыў уйымларының шешимлерин ислеп шығыўға қатнасады;

мәмлекетлик хәм жәмийетлик уйымларда өз ағзаларының (қатнасыўшыларының) нызамлы мәплерин гөзлейди хәм қорғайды;

усы Нызамда хәм Қарақалпақстан Республикасының басқа да нызам актлеринде нәзерде тутылған басқа да ўәкиликлерди әмелге асырады.

16-статья. Сиясий партиялардың Қарақалпақстан Республикалық шөлкемлери хәм массалық жәмийетлик ҳәрекетлер, кәсиплик аўқамлар

Сиясий партияның Қарақалпақстан Республикалық шөлкеми мәмлекетлик ҳәкимият уйымларын қәлиплестириўде жәмийеттиң белгили бир бөлегиниң сиясий ерк-ықрарын әмелге асырыўға умтылады хәм өз ўәкиллери арқалы мәмлекетлик хәм жәмийетлик ислерди басқарыўға қатнасады.

Партиялар хәммениң мағлыўматы ушын жәрияланатуғын программалық хужжетлерге ийе.

Сиясий партияның Қарақалпақстан Республикалық шөлкеми депутатлыққа талабанлар усыныў, сайлаў алды үгит-нәсият жүргизиў, Қарақалпақстан Республикасы Жоқарғы Кеңесинде хәм де мәмлекетлик ҳәкимиятының жергиликли ўәкиликли уйымларында партия топарларын дүзиў ҳуқықына ийе болады.

Сиясий мақсетлерди ямаса басқа да мақсетлерди гөзлейтуғын массалық жәмийетлик ҳәрекетлер белгили ағзалыққа ийе болмайды.

Әскерий хызметкерлер хәм ҳуқық қорғаў уйымларында лаўазымлы адамлар өзиниң хызмет жумысында нызамлардың талапларын басшылыққа алады хәм сиясий мақсетлерди гөзлейтуғын сиясий партиялардың хәм массалық мәмлекетлик ҳәрекетлердиң шешимлери менен байланысы болмайды.

Кәсиплик аўқамлар мәмлекетлик уйымлар, хожалық шөлкемлери, кооперативлик хәм басқа да жәмийетлик бирлеспелер менен өз-ара қатнасықларында кәсиплик аўқамлар хаққында әмелдеги нызамларға муўапық өндирис саласында, социаллық-экономикалық хәм мәденият тараўларында кәсиплик аўқамлар ағзаларының мәплерин гөзлейди хәм қорғайды.

Сиясий партиялар хәм кәсиплик аўқамлар тек белгили жеке ағзалыққа ийе.

17-статья. Жәмийетлик бирлеспелердиң өндириллик хәм басқа исбилерменлик жумысы

Жәмийетлик бирлеспелер өндирислик ҳам басқа ис билерменлик жумысын нызамлар менен белгиленген тәртипте әмелге асырады ҳам уставлық ұазыйпаларын орынлаў мақсетинде юридикалық тәреп хуқықоарына ийе кәрханаларды ҳам хожалық есабындағы шөлкемлерди дүзеди.

Жәмийетлик бирлеспелердин өндирислик ҳам басқа ис билерменлик жумысынан түскен дәрәматлар бул бирлеспелердин ағзалары (қатнасыўшылары) арасында бөлистирилиўи мүмкин емес ҳам уставлық ұазыйпаларын орынлаў ушын ғана пайдаланылады, жәмийетлик бирлеспелердин өз қаржыларын қайырхомлық мақсетте пайдаланыўына рухсат етиледи, ҳәтте бул олардың уставларында көрсетилмесе де.

Жәмийетлик бирлеспелер тәрепинен дүзилетуғын кәрханалар ҳам шөлкемлер бюджетке нызам менен белгиленген тәртипте ҳам муғдарда төлемлер өткереди.

18-статья. Жәмийетлик бирлеспелердин меншиги

Жәмийетлик бирлеспелер, олардың шөлкемлери меншигинде имаратларға, турақ жай фондына, үскенелерге, инвентарьға, мәдений-ағартыў ҳам саламатлық, мақсетиндеги мүлкке, сондай-ақ, интеллектуал мүлк объектлерине ақшалай қаржыларға, акцияларға, басқа да бақалы қағазларға ҳам өз уставларында нәзерде тутылған жумысты атқарыў ушын зәрүрли басқа да мүлкке ийе болыўи мүмкин.

Жәмийетлик бирлеспелердин меншигинде, сондай-ақ өз уставларында көрсетилген мақсетлерге муўапық бул бирлеспелердин қаржылары есабынан дүзилетуғын баспалар, басқа да кәрханалар, қайырхомлық мәкемелери болыўи мүмкин.

Қарақалпақстан Республикасының нызам актлеринде мәмлекетлик ҳам жәмийетлик қәуипсизликке бола, ямаса халық аралық шәртамаларға муўапық жәмийетлик бирлеспелердин меншигинде болыўи мүмкин емес мүлк түрлери белгилениўи мүмкин.

Сиясий партиялар ҳам сиясий мақсетлерди гөзлеўши ғалаба ҳәрекетлердин сырт еллерден, халықаралық шөлкемлер ҳамде сырт еллердин юридикалық тәреплери, олардың ўәкилханалары ҳам филиалларынан, сырт ел инвестициялары қатнасындағы кәрханалардан, сырт ел пуқаралары, пуқаралығы болмаған шахслардың, пуқаралардың өзин-өзи басқарыў уйымлары, диний шөлкемлерден, аты жасырылған ямаса тек лақабы көрсетилген шахслардан қаржылай ҳам басқаша материаллық жәрдем алыў қадаған етиледи. Бундай жәрдем алынған жағдайда, бул қаржылар қайтарылыўи, қайтарыў имканияты болмаған жағдайда мәмлекет пайдасына өткерилиўи тийис.

«Сиясий партияларды қаржыландырыў «Сиясий партияларды қаржыландырыў ҳаққында»ғы Өзбекстан Республикасы Нызамына муўапық әмелге асырылады.

Жәмийетлик бирлеспелердин меншиги нызам менен қорғалады.

Ауқамлардың хәм оларға киретуғын бирлеспелердің бул ауқамларға хәм оларға киретуғын бирлеспелерге тийисли мүлкке ийелик етиў, бийлик етиў хәм оны пайдаланыў бойынша толық хуқықлары жәмийетлик бирлеспелер ауқамларының уставлары менен белгиленеди.

19-статья. Жәмийетлик бирлеспелердің ғалаба хабар қураллары хәм баспа жумысы

Жәмийетлик бирлеспелер баспасөз хәм басқа да ғалаба хабар қуралларпы хаққында әмелдеги нызамларға муўапық ғалаба хабар қуралларын дүзиўге хәм баспа жумысын әмелге асырыўға хақылы.

IV-БАП

**ЖӘМИЙЕТЛИК БИРЛЕСПЕЛЕРДИҢ ЖУМЫСЫН ҚАДАҒАЛАҰ
НЫЗАМЛАРДЫ БУЗҒАНЫ УШЫН ЖУЎАПКЕРШИЛИК**

20-статья. Жәмийетлик бирлеспелердің жумысын қадағалаў хәм бақлаў

Финанс уйымлары жәмийетлик бирлеспелердің дәрәматларының дереклерин, олардың алған қаржыларының муғдарларын хәм салықлар хаққындағы нызамларға муўапық салықларды төлеўин қадағалаўды әмелге асырады. Жәмийетлик бирлеспелердің нызамларды орынлаўын бақлаўды прокуратура уйымлары әмелге асырады.

Жәмийетлик бирлеспениң уставын дизимге алған Қарақалпақстан Республикасы юстиция министрлиги жәмийетлик бирлеспе жумысының мақсетлерине байланысly устав режелериниң сақланыўын қадағалаўды әмелге асырады. Дизимге алыўшы уйым жәмийетлик бирлеспениң баслы уйымынан қабыл етилген шешимлерди бериўди талап етиўге, жәмийетлик бирлеспелер тәрәпинен өткерилип атырған илажларға қатнасыў ушын өз ўәкиллерин жибериўге, жәмийетлик бирлеспелердің уставты сақлаўына байланысly мәселелер бойынша жәмийетлик бирлеспениң ағзаларынан хәм басқа да пуқаралардан түсиник алыўға хақылы.

21-статья. Жуўапкершиликтиң тийкарлары

Жәмийетлик бирлеспелер хаққында нызамларды бузыў хәрәкетлери әмелдеги нызамларға муўапық жынайый, административлик, материаллық хәм басқа да жуўапкершиликке алып келеди.

Жәмийетлик бирлеспелер хаққында нызамды бузғаны ушын айыплы болған мәмлекетлик хәм жәмийетлик уйымлардың лаўазымлы адамлары хәм басқа да пуқаралар жуўапкершиликке тартылады.

Жәмийетлик бирлеспе, соның ишинде өз уставын дизимнен өткермеген жәмийетлик бирлеспе жәмийетлик бирлеспелер хаққында нызамды бузған жағдайларда нызамға муўапық жуўапкершиликке тартылады.

Уставында белгиленген мақсетлердің, ұазыйпалардың шегинен асып кеткен хәрекетлерге барған жағдайларда жәмийетлик бирлеспениң басшы уйымнан оның уставын дизимге алған уйым ямаса прокурор тәрeпинен жазба ескертиў берилиўи мүмкин.

22-статья. Уставтың ямаса нызамның талапларын бузған жағдайларда жәмийетлик бирлеспени сапластырыў

Суд усы Нызамның 21-статьясының төртинши бөлимінде көрсетилген хәрекетлерди бир жыл даўамында тәкирарлағанда жәмийетлик бирлеспени сапластырыўи мүмкин.

Судтың шешими бойынша сапластырылған жәмийетлик бирлеспениң мүлки мәмлекеттиң меншигине тегин айландырылыўи мүмкин.

Улыўма аўқамлық бирлеспениң, республика аралық жәмийетлик бирлеспениң республикалық буўыны хәм район аралық жәмийетлик бирлеспе Қарақалпақстан Республикасы прокурорының хәм Әдиллик министрлигиниң усыныўы бойынша, сондай-ақ Қарақалпақстан Республикасының нызамлары менен ўәкилликке ийе басқа да уйымлардың хәм лаўазымлы адамлардың усыныўлары бойынша судтың шешими бойынша сапластырылады. Жәмийетлик бирлеспени сапластырыў хәққында судтың шешимине байланыслы шағым етилиўи мүмкин емес.

Жергиликли жәмийетлик бирлеспелер тийислисинше районлық хәм қалалық судлар тәрeпинен сапластырылады.

V-БАП

ЖӘМИЙЕТЛИК БИРЛЕСПЕЛЕРДИҢ ХАЛЫҚ АРАЛЫҚ БАЙЛАНЫСЛАРЫ. ХАЛЫҚ АРАЛЫҚ ЖӘМИЙЕТЛИК БИРЛЕСПЕЛЕР

23-статья. Жәмийетлик бирлеспелердиң халық аралық байланыслары

Жәмийетлик бирлеспелер Қарақалпақстан Республикасының нызамларына хәм өз уставыларына муўапық халық аралық жәмийетлик (хүкиметлик емес) бирлеспелерге кириўи, тиккелей халық аралық қатнасықлар хәм байланыслар жасаўы, тийисли келисимлер дүзиўи мүмкин.

24-статья. Халық аралық жәмийетлик бирлеспелер

Қарақалпақстан Республикасында дүзилген жәмийетлик бирлеспе, өзиниң уставына муўапық, жумысларын республика аймағында хәм бир ямаса бир неше сырт еллердиң аймағында алып барса, онда ол халық аралық жәмийетлик бирлеспе деп танылады.

Егер республикалық жәмийетлик бирлеспе сырт елде дүзилген халық аралық жәмийетлик бирлеспениң қурамына жәмәтлик ағза сыпатында кирсе, онда оның уставы усы Нызамға муўапық дизимнен өткерилиўи тийис.

Сырт елдің аймағында өз жұмысын алып барған жәмийетлик бирлеспе дизимнен қайта өткеріуі үшін зэрүрли өзгерислери хэм қосымшалары менен уставын Қарақалпақстан Республикасы Әдиллик министрлигине усынады.

Парахатшылықты беккемлеуді, халық аралық бирге ислесиуді раўажландырыуды, адамгершиликли жұмыстың басқа да түрлерин мақсет еткен жәмийетлик бирлеспелер ызамлар менен белгиленген жеңилликлерден пайдаланыуы мүмкин.

Сырт еллердің жәмийетлик бирлеспелеринің Қарақалпақстан Республикасы аймағында дүзилген бөлимлеринің (филиалларының хэм басқа да структуралық бөлимшелеринің) жұмысына усы ызамның режелери қолланылмайды.

25-статья. Халық аралық шэртнамалар

Өзбекстан Республикасының халық аралық шэртнамасында Қарақалпақстан Республикасының усы ызамынан басқа режелер белгиленсе, онда халық аралық шэртнаманың режелери қолланылады.